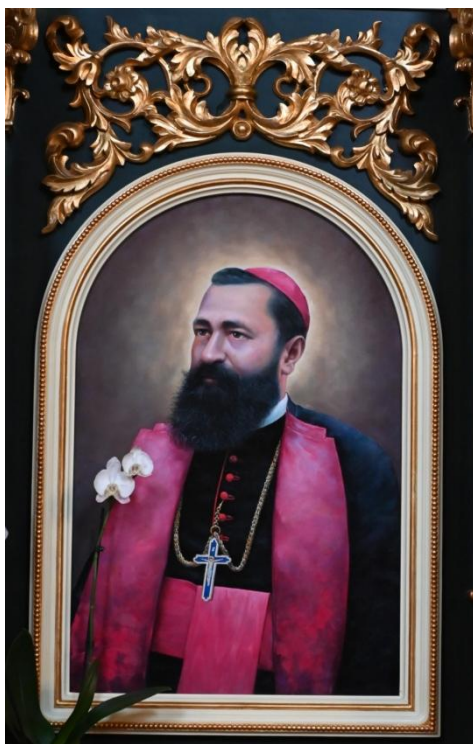

**EPISCOPIA ROMÂNĂ UNITĂ CU ROMA,
GRECO-CATOLICĂ DE ORADEA**

**Fericitul Episcop
Valeriu Traian Frențiu**

**ORADEA
11 IULIE 2022**

Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; **priviți** cu luare-aminte cum și-au încheiat viața și **urmați-le** credința. Isus Hristos, ieri și astăzi și în veci, este Același. **Nu vă lăsați furați** de învățăturile străine cele de multe feluri; ci bine este **să vă întăriți** prin har inima voastră ...

Evr 13,7-9a

Vă spun, dacă aceștia vor tăcea, vor striga pietrele.

Lc 19,40

Biserica Greco-Catolică din România continuă să înalțe rugăciuni de mulțumire și laudă Tatălui Ceresc pentru toate Harurile primite, precum și rugăciuni de cerere pentru nevoile poporului lui Dumnezeu ce i-a fost încredințat.

În acest context de intenție de rugăciune Episcopia Română Unită cu Roma, Greco-Catolică de Oradea dorește să se facă cunoscută **viața, slujirea și jertfa** Fericitului Episcop Valeriu Traian Freñțiu noilor generații ale Bisericii noastre.

Trăirea și mărturisirea de credință a Fericitului Valeriu Traian Freñțiu a fost un model pentru mulți tineri, seminariști, preoți și credincioși. Acești fii ai bisericii au dreptul și datoria de a-și redescoperi adevaratele modele de viață, mai ales în aceste vremuri *de criză*. Criza este de fapt una singură cea morală, fiind tot mai puțini cei ce dau lumină acestui popor.

**110 de ani de la
Consacrarea ca Episcop al Eparhiei de Lugoj**

**100 de ani de la
Numirea ca Episcop al Eparhiei de Oradea**

**70 de ani de la
Moartea în faimă de martir sub regimul comunist în
Închisoarea din Sighet**

**A
FERICITULUI EPISCOP
VALERIU TRAIAN FRENȚIU**

Străbătând în lung și larg Țara Bihariei, o parte din Sătmar și sălaj, ți se vădesc minunatele alveole de așezare românească-bisericească, lucrate sub îndelungata păstorire a Inalt Preasfinției Sale dr. Valeriu Traian Frențiu.

Fericitul Ioan Suciu

Astăzi se cuvine să cinstim memoria înaintașilor, să ne rugăm la Dumnezeu pentru ca Biserica Română Unită să se împărtășească de meritele câștigate de martirii secolului trecut și, mai ales, să ducem mai departe misiunea pe care Inalt Preasfinția Sa Valeriu Traian Frențiu și-a asumat-o cu sfințenie până când a murit ca un martir, pentru a se împlini dorința mântuitoare a lui Dumnezeu, mărturisită de Fiul Său: ca toți să fie una.

Virgil BERCEA, Episcop de Oradea

FERICITUL VALERIU TRAIAN FRENȚIU

Originea și studiile. Traectoria profesională.

S-a născut la 25 aprilie 1875 în Reșița, azi reședința județului Caraș-Severin. Tatăl, Ioachim, paroh și asesor consistorial; mama, Rozalia, născută Demeter. După școala primară, urmată în localitatea natală,

a trecut la Gimnaziul superior greco-catolic din Blaj, pe care l-a absolvit în anul 1894, când se înscrie la Facultatea de Teologie a Universității din Budapesta.

În septembrie 1898 este hirotonit preot celib și pleacă la Viena, la Institutul *Augustinaeum*, unde în anul 1902 susține doctoratul în teologie. Concomitent cu studiile teologice s-a ocupat și cu pastorația soldaților români, uniți din garnizoana capitalei austriece.

Întors la Lugoj, între anii 1902-1904 a lucrat în cancelaria eparhială, ca arhivar, bibliotecar și vice-notar consistorial. În 1904, la vârsta de 29 de ani, este numit paroh și protopop la Orăștie. Aici petrece opt ani, până în 1912, când este transferat vicar foraneu, paroh și protopop la Hațeg.

Dr. Valeriu Traian Frențiu Episcop al Diecezei de Lugoj (1912-1922)

La data de **4 noiembrie 1912**, la vârsta de 37 de ani, este numit Episcop al diecezei greco-catolice de Lugoj, în scaunul vacant rămas în urma transferului episcopului Vasile Hossu la Gherla.

A fost consacrat în catedrala din Blaj, la 14 ianuarie 1913, prin punerea mâinilor, de către mitropolitul Victor Mihali de Apșa, asistat de episcopii Demetriu Radu de la Oradea și Vasile Hossu de la Gherla.

Aici revigorează întreaga activitate spirituală, întreprinde vizitații canonice în dieceză, organizează reuniunile parohiale, misiunile sfinte și pelerinajele.

Participă la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, din 1 Decembrie 1918.

A pus în funcțiune Seminarul Teologic a cărui înființare și edificare a fost realizată de predecesorul său. A obținut înființarea unei Școlii normale române de fete și a unui atelier de ucenici cu internat. A deschis la Lugoj, o librărie diecezană.

Dr. Valeriu Traian Frențiu - Episcop la Oradea (1922-1948)

După moartea tragică a episcopului Demetriu Radu, în atentatul din 8 decembrie 1920 din Senatul României, scaunul episcopal rămâne vacant până în 25 februarie 1922, când va fi ocupat de Dr. Valeriu Traian Frențiu, transferat aici de la Lugoj.

Instalarea la Oradea a avut loc în **3 mai 1922**, fiind de față aproape întregul cler diecezan. Într-o cuvântare rostită la consacrarea sa ca episcop, apărea imaginea martiriului său: „...Și purcezând pe cărarea dificilă și sublimă a păstoririi tale, vei simți adesea osteneala Aceluia care a fost îmbrâncit sub povara Crucii”.

El și-a propus să restaureze profilul moral religios al enoriașilor din dieceză, zdruncinat de război și de urmările sale.

Abia instalat, începe seria vizitațiilor canonice, pentru a cunoaște marea episcopie pe care urma să o păstorească.

În 1923 a efectuat o vizită la Roma, unde i s-a acordat titlul de „Asistent al Tronului Papal”.

Peste doi ani se va deplasa din nou în Cetatea Eternă, împreună cu episcopii Iuliu Hossu și Alexandru Niculescu, în fruntea unui numeros grup de pelerini.

A manifestat o preocupare constantă pentru formarea clerului tânăr și în acest scop a deschis „Seminarul Teologic

Eparchial”, ridicat de predecesorul său, Demetriu Radu, dar nefinalizat din cauza războiului.

În 1924, a terminat zidirea clădirii și a ridicat instituția la rang de „Academie Teologică”, încadrată cu un corp profesoral de elită.

Episcopul era prezent des la cursurile și la sesiunile de examene de la această instituție superioară.

A unificat administrația bisericească, prin Sinodul Eparhial din 1926, și a introdus obligativitatea examenelor prosinodale pentru cler.

A revigorat viața spirituală, bazându-se pe Cultul Euharistic și pe cel Marian.

La solicitarea sa, au venit în dieceză ordinele călugărești „Asumționiști” și „Oblate Asumționiste”, cărora le-a încredințat educația elevilor de la școlile confesionale din Beiuș.

La Oradea s-au stabilit „Frații Școlilor creștine” și călugărițele Ordinului „Notre-Dame de Sion”. Călugării franciscani s-au așezat la Drăgești și în Ioșia, ei fiind aduși pentru pastorație.

După decesul predecesorului său, Demetriu Radu, Dr. Valeriu Traian Frențiu a devenit Senator. În această calitate și-a adus contribuția la promulgarea legilor privind viața religioasă. A participat la dezbaterile prilejuate de votarea noii Constituții (1923), a proiectului de lege pentru învățământ (1924), a legii cultelor (1928) și pentru ratificarea Concordatului cu Sfântul Scaun (1929).

Sub păstorirea sa s-a sărbătorit, cu deosebit fast, în 15-16 iunie 1927, aniversarea a 150 de ani de la întemeierea Episcopiei greco-catolice de Oradea. Pentru eternizarea acestui eveniment s-a fixat o placă comemorativă pe zidul nordic al Catedralei „Sfântul Nicolae”.

În 1927 Papa Pius al XI-lea i-a conferit distincția *Paliul Sacru*, iar guvernul român i-a acordat distincția de „Mare ofițer al Ordinului Coroanei României” și „Răsplata muncii pentru biserică”, clasa I.

În mai 1928 a organizat și patronat aniversarea centenarului Liceului de băieți din Beiuș, la care a participat, alături de mulți invitați de seamă, și generalul Henri Berthelot.

În 1947, nunțiul papal în România, Patrick O' Hara vizitează Oradea, cu prilejul aniversării a 25 de ani de păstorie a episcopului Valeriu Frențiu.

Ctitor de așezăminte și bun gospodar

În timpul episcopatului său au fost sfințite 16 biserici, reparate case parohiale, finalizate și modernizate edificii școlare. De numele său se leagă construcția bisericii greco-catolice de la Oradea (str. Rahovei), și a catedralei din Zalău.

Opera sa edilitar-școlară este încununată de zidirea clădirii Școlii normale din Oradea, inaugurată în 1934.

La Beiuș a construit o aripă nouă cu internat la Liceul român unit de fete, iar la Liceul „Samuil Vulcan” a adăugat o aripă etajată. A edificat de asemenea o locuință pentru directorul Domeniului episcopesc.

La Holod a zidit o reședință domeniială din cărămidă.

A luat inițiativa construirii în palatul episcopal, în aripa din curte, a unei capele, care în 1925 a fost pictată în stil bizantin de către Augustin Pall.

A adăugat un etaj în stil neobrâncovenesc la fațada Seminarului Teologic.

La Stâna de Vale a construit un hotel, numit „Excelsior”, dotat cu încălzire proprie, sală de proiecție cinematografică și popicărie.

Aici a ridicat cabane pentru armată și a amenajat, cu ajutorul botanistului Alexandru Borza, o grădină botanică.

Având o viziune modernă asupra economiei, a coordonat investițiile de pe domeniu, contribuind la modernizarea tuturor activităților.

La Remeți s-a construit o fabrică de cherestea, cu ateliere și depozite.

A inițiat construirea liniei ferate înguste pe Valea Iadului.

A înființat „Pavilionul de Vară” la Huta Finișului, precum și o păstrăvărie.

La Holod a ridicat un depozit pentru păstrarea recoltelor și o moară cu aburi, care venea în sprijinul populației din zonă.

Activitatea de mecenat

Episcopia Greco-Catolică s-a preocupat de susținerea învățământului în limba română din veniturile Domeniului de la Beiuș. Deși după aplicarea reformei agrare din 1921 averea bisericii fusese aproape lichidată, episcopul Frențiu continuă politica înaintașilor săi, de acordare de burse pentru elevii meritoși dar săraci.

În calitate de om de cultură, episcopul a susținut material publicarea manualelor și a operelor teologice.

Cu ajutorul său a apărut în 1924, la Oradea, *Noul Testament*, tradus de episcopul Ioan Bălan, *Tratatul de Teologie Pastorală* a canonicului Nicolae Brânzeu și *Teologia Morală*, de Aloisie L. Tăutu.

În 1925 a fondat revista *Vestitorul*, publicația oficială a eparhiei, unde se tipăreau și scrisorile pastorale. A susținut material revistele *Cele trei Crișuri* și *Gazeta de Vest*, care cuprindeau informații din sferile spirituale, economice, sociale și politice ale Bihorului. A încurajat și susținut revista editată de călugării Asumpționiști la Beiuș, intitulată *Observatorul*, dar și publicațiile *Bunul păstor*, *Flori de crin* și *Micul misionar*

A contribuit financiar la înființarea *Teatrului de Vest* din Oradea. În 15 ianuarie 1928 problema teatrului s-a discutat la Primărie, dezbaterile fiind conduse de episcopul Frențiu.

A acordat atenție păstrării și îmbogățirii bibliotecii episcopiei, în care se găseau numeroase cărți și manuscrise valoroase.

Războiul, detenția și moartea (1940-1952)

Viața și martiriul IPS Dr. Valeriu Traian Frențiu se identifică cu cea a bisericii sale.

Opunându-se, în 1940, în mod public Dictatului de la Viena, autoritățile maghiare nu au permis întoarcerea sa de la Beiuș, unde se afla în momentul cedării Transilvaniei, la reședința de la Oradea.

După decesul mitropolitului Alexandru Nicolescu, în 16 august 1941, a fost numit de către Sfântul Scaun, Administrator Apostolic al Arhidiecezei de Alba Iulia și Făgăraș, fiind seniorul de vârstă și de vechime ierarhică al Episcopatului unit greco-catolic din România.

În această calitate a administrat, de la Blaj, Arhidieceza pe tot timpul războiului. În 1946 a convocat Sinodul Electoral pentru alegerea noului mitropolit, care n-a fost validat de guvernul Dr. Petru Groza. A revenit la Oradea în 27 februarie 1947, în locul său fiind desemnat episcopul auxiliar Ioan Suciu.

Episcopii români uniți au înaintat la București un memoriu, în 29 martie 1948, referitor la proiectul de constituție din 1948.

Era o acțiune colectivă, gândită și concepută într-o

Conferință Episcopală, prezidată de Dr. Valeriu Traian Frențiu. Memoriul este un document de o impresionantă profunzime, cu trimiteri la dreptul constituțional și la cel canonic, la istorie și la consecințele de viitor. Dar în final Constituția a fost votată în forma dorită de puterea politică.

La Oradea s-a desfășurat, în 17-18 iunie 1948, o Conferință episco-pală, în urma căreia s-a elaborat pastorala numită: *Clerul și credincioșii Bisericii Române Unite. Cuvânt de mărturie pentru ceasul de față*, semnată și de episcopul Frențiu.

În 26-27 august 1948 are loc, tot la Oradea, o nouă Conferință, unde s-au dezbătut prevederile din preconizata lege a cultelor.

Datorită raporturilor tot mai tensionate dintre puterea politică și Biserica Română Unită, întregul episcopat catolic format din 13 arhierii a cerut în anul 1948 o audiență la Dr. Petru Groza. În cadrul audienței a vorbit, din partea episcopilor, Dr. Valeriu Traian Frențiu, care era decanul lor de vârstă, având 72 de ani. A evocat faptul că mulți preoți uniți erau închiși, că s-au redus orele de religie și a semnalat unele măsuri abuzive cum ar fi impunerea textului predicilor „...ori, aceasta a fost totdeauna chemarea Bisericii și nu s-a amestecat niciodată statul în astfel de probleme”.

În iulie 1948 s-a denunțat Concordatul cu Vaticanul, fiind un moment hotărâtor în destinul Bisericii Române Unite.

O măsură radicală, ce a atins structura organizatorică a provinciei Mitropolitane, a fost Decretul din 17 septembrie 1948 prin care s-a redus numărul diecezelor Bisericii Greco-Catolice la două. Ca urmare a acestui decret au fost „puși în retragere din oficiu” episcopii uniți de la Oradea, Dr. Valeriu Traian Frențiu, Dr. Ioan Bălan de la Lugoj și Dr. Alexandru Rusu de la Baia Mare. Cu toate acestea, evenimentele din cursul lunii septembrie și octombrie, până în momentul arestării lor, i-au găsit pe episcopii amintiți în vechile lor dieceze.

Îndemnuri la rezistență și exemple de conduită creștină veneau din partea tuturor episcopilor uniți. Dr. Valeriu Traian Frentiu era învinuit de presa comunistă că din palatul episcopal de la Oradea conduce toată reacțiunea împotriva regimului de „democrație populară”. Ziua crucificării lor era aproape .

În 28 octombrie 1948 Episcopul Dr. Valeriu Traian Frentiu a fost arestat împreună cu ceilalți cinci episcopi greco-catolici români, Iuliu Hossu al Episcopiei de Cluj-Gherla, Dr. Ioan Bălan, al Lugojului, Dr. Alexandru Rusu, al Maramureșului, Ioan Suciu de la Blaj și Vasile Aftenie de la București.

În noaptea arestării, după celebrarea Sfintei Liturghii în capela Palatului Episcopal, înainte de a închide poarta, îngrijitorul clădirii i-a strecurat în mână o bucată de prescură. „Calea Crucii” începuse pentru bunul păstor. Inițial ei au fost internați la Dragoslavele, în lagărul improvizat în palatul patriarhal de vară al Bisericii Ortodoxe.

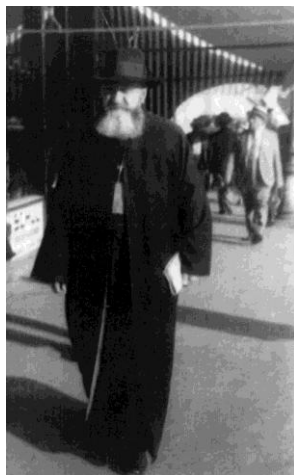
S-a păstrat o descriere plastică a episcopului din anul arestării „... are 73 de ani și o magnifică barbă albă. Ținuta îi este semeță, ea amintește de elitele ierarhilor bisericilor, care ascund în sine un suflet misionar, gata oricând să-și dea viața pentru credință. În închisoare i-a uimit pe gardieni când, pământ fiind, cu mâna tremurândă, dar cu o voce care nu și-a pierdut fermitatea, i-a binecuvântat”.

Prin Decretul 358 din 1 Decembrie 1948, Biserica Unită a fost desființată, iar bunurile ei împărțite între Statul român și Biserica Ortodoxă Română.

A fost un act samavolnic, „...pentru că era, astfel, nesocotit rolul esențial pe care Biserica Unită cu Roma îl avusese în istoria culturii și civilizației românești”.

În februarie 1949 întregul grup de ierarhi a fost transferat la Mănăstirea Căldărușani, iar de acolo, în mai 1950, la Penitenciarul din Sighetu Marmăției, unde în **11 iulie 1952** Episcopul Valeriu Traian Frențiu s-a stins din viață. A fost înhumat într-o noapte, fără sicriu, într-o groapă comună din Cimitirul săracilor.

Mormântul a fost nivelat, pentru a nu se mai cunoaște locul și pentru a evita pelerinajele la mormintele martirilor uciși la Sighet.

IPS Dr. Valeriu Traian Frențiu a fost un slujitor al lui Dumnezeu, mort în faimă de martir pentru credința catolică. Din cei 77 de ani, cât a numărat viața sa, 50 i-a slujit cu credință la Altarul Bisericii Unite, dintre care 40 ca episcop. El străbate, cu gândul și cu fapta, însuși istoria noastră.

În 2 iunie 2019, Episcopul Valeriu Traian a fost Beatificat împreună cu ceilalți episcopi martiri, greco-catolici, de către Papa Francisc în cadrul Sfintei Liturghii solemne celebrată pe Câmpia Libertății de la Blaj.

Avem datoria să suferim, dacă este necesar, poate ofense, poate bătăi, poate închisoare și sărăcie, pentru că aceasta înseamnă să îi dai glorie lui Dumnezeu.

Fericitul Valeriu Traian Frențiu

**Rugăciune pentru obținerea unui har deosebit,
prin mijlocirea
Fericitilor Episcopi Români Martiri, Greco-Catolici**

O, Doamne Isuse Cristoase, vin acum în fața ta, pentru a dobândi de la tine, prin mijlocirea Fericitilor Episcopi Români Martiri, greco-catolici, harul pe care îl doresc: **(se spune harul)**.

Întrucât ei s-au arătat plini de râvnă pentru mântuirea sufletelor, nădăjduiesc ca mijlocirea lor să mă conducă la primirea harului dorit și, la sfârșitul vieții mele, la întâlnirea fericită cu tine în Rai. Exemplul lor de tărie și de fidelitate să mă întărească în credința mea, să mă ajute să fiu și eu plin de râvnă pentru mântuirea mea și a aproapelui și să fiu, asemenea ție și asemenea lor, blând și smerit cu inima.

Fericitilor episcopi martiri, voi, care ați fost exemple de credință și de virtuți, dobândiți-mi harul pe care îl cer prin mijlocirea voastră. Voi ați fost oameni ai rugăciunii, înflăcărați de iubire pentru Dumnezeu și pentru aproapele. Curajul vostru îmi întărește credința, îmi mărește speranța și îmi îmboldește dragostea. Prin dobândirea harului pe care îl cer, faceți ca iubirea lui Cristos să se întărească în mine, pentru ca, îndeplinind pe pământ voința lui Dumnezeu, să ajung să mă bucur alături de voi în Patria cea veșnică. Amin.

Că Ție se cuvine toată mărirea, cinstea și închinăciunea, împreună cu Tatăl și cu Spiritul Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor.

Amin!

Tatăl nostru ...

Născătoare de Dumnezeu ...

Mărire Tatălui ...

- Fericitilor Episcopi Români Martiri, Greco-Catolici
- Rugați-vă pentru noi!